

Vi i Bråttensby

April 2014

Läs mer på Unos djur

Familjegudstjänst

Peter Westerberg med 5-åringarna Alma Westlin, Elsa Blidstam och Anton Filipsson

Vi i Bråttensby

Redaktionsgrupp:

Kjell Johansson 0322-628113 kjell12@telia.com
Barbro Johansson 0322-628113 barbro11@telia.com
Margareta Håkansson 0513-40042 gaddegarden@gmail.com
Paul Johansson 0513-40008 paul-johansson@telia.com
Margareta Kylén 0513-40047 margareta.kylen@gmail.com

Prenumeration

För de personer som bor i Bråttensby är tidningen gratis. Tidningen delas ut. Om det är någon som inte får tidningen inom Bråttensby så informera redaktörerna.

Pressstopp och utdelning

Tidningen planeras att delas ut 4 gånger per år med pressstopp den 15 februari, maj, september och november.

Du kan ladda ner tidningen från en Dropboxadress om du har uppgett en fungerande mailadress till redaktörerna.

Annonser

För att täcka kostnaderna för tryckning säljer vi en annons för 250.-. Sponsring är ett annat alternativ för dig som vill bidra till tidningens tryckkostnader. Hör av dej om du vill annonsera eller sponsra.

Övrigt

Vi behöver hjälp med att dela ut tidningen och vi har några som hjälper till. Vill du dela ut tidningen så hör av dig till redaktionsgruppen.

Tidningen är till för att ge oss i Bråttensby en sammanhållning och gemenskap. Hjälp oss att fylla den med text och bild. Kom gärna med material, helst via mail till barbro11@telia.com.

Söndagsskolebarnen sjöng

Söndagen den 23 mars var det familjegudstjänst i Bråttensby kyrka. Söndagsskolan i Eggvena medverkade med sånger och Barnens Bibel delades ut till 5-åringarna i Herrljunga Landsbygdskyrksamling.

Peter Westerberg pratade om Jungfru Maria och om att våga ta sig an svåra uppgifter. Man kan göra det fast man är en vanlig människa, och

ingen superhjälte. Det hela åskådliggjordes med att barnen fick klistra figurer.

Gudstjänsten avslutades med våfflor med sylt och grädde. Det blev trångt i kyrkan bland extrainsatta bord men alla fick sin våffla med något att dricka till.

Margareta Håkansson

Utflykt till Unos djur

Katt och ko i naturlig storlek.

I Bredared, bortom allfarvägarna, ligger ett museum som nog inte har sin like någon annanstans. Här möter besökaren kor, älgar, grisar, svin, ugglor och mycket mera, snidade i trä och så naturtrogna att man förväntar sig att de när som helst ska börja råma, grymta eller hoa. Det är museet Unos djur, där resultaten av Uno Axelssons trägna arbete på lediga stunder under nästan 30 år, finns till beskådande, och dit en grupp Bråtensbybor styrde kosan en söndag i september.

Många av skulpturerna är gjorda i ett enda stycke trä, vilket är imponerande, inte minst när man ser kon i naturlig storlek eller suggan med alla sina kulingar. T.o.m. fåglarna som sitter på en trädstam är gjorda i befintliga utväxter på trädet. Uno gick noggrant tillväga. När han var ute i skogen och fann en intressant vril eller trädstam tog han med den hem och lät den sedan ligga på tork under lång tid samtidigt som han funderade

Suggan med sina kulingar. Detta var två av dessa mängder med djur i utställningen, se även framsidan.

ut vilket djur som gömde sig i just denna bit. Kanske en snigel med ett stort skal, en älgko som ger di eller en svan som putsar fjädrarna.

Några av djuren är gjorda av svartek som hitats på en sjöbotten. För att ta vara på det träet, utan att det torkade och sprack, krävdes mycket arbete och tålamod. Uno grävde ner det i en moss och frilade det sedan några centimeter per år för att det skulle torka tillräckligt långsamt.

Den som ser djuren måste förundras över hur naturtrogna de är, inte bara till utseendet utan också till rörelsemönstret. Ögonen ser ut som om de är levande, vilket beror på att Uno satte skulpturen vid ett fönster och såg efter hur ljuset föll in i ögat och därefter satte en liten vit fläck just där. Sedan lackade han dem upp till tjugo gånger så att ögonen fick de rätta glansen.

Efter en rundtur i museet blev det filmvisning med fika och därefter berättade Unos son Karl-

Olof mer om fadern och hans gärning. Uno gick bort 2002, men ännu kommer skaror av besökare för att beundra hans verk, som även varit utställda i Stockholm och Göteborg och så långt bort som i Mexiko, USA och Kanada.

Barbro

Berättarkväll

Paul Johansson inledde som vanligt berättarkvällen, Christer Håkansson, Sune Johansson, Ingvar Valdemarsson och Eva Bayard var bland dem som berättade, se nästa sida.

I början av december var det sedvanlig berättarkväll i bygdegården under ledning av Paul. Den här gången kom det 14 personer som berättade och lyssnade i brasans sken.

Paul berättade om jordbruket i Halland under 1800-talet. Det var under den tiden som skogen togs ner för bete vilket ledde till erosion och utarmning av jorden. Tre åtgärder var det som sedan fick fart på skördarna igen: täckdikning och tillförsel av murgellera och guano.

Därefter tog Sune vid och berättade en sann historia från slutet av 70-talet om vådan att parkera i ett parkeringshus. Det kan orsaka en hel del problem om parkeringshuset stänger över natten. Christer läste ett kåseri från Borås tidning om att ha barnbarn hemma över helgen, något som vi var flera som log igenkännande åt.

Ingvar hade tagit med sig uppteckningar från Bråttensby som Stig på sin tid hade hittat när han

forskade i Folkminnesarkivet. Det handlade om seder och folktrö för i tiden, bl.a. kring slakten. Från Eva fick vi som vanligt en rolig berättelse, den här gången om en kyrkklockringare som med list och bedrägeri lyckades behålla jobbet.

Margareta, Elsie och Eva bjöd på risgrynsgröt och smörgås och sedan fika. Under fikat underhöll Ragnar med att berätta om nutida odlarmödor, bl.a. om hur han anlitat Lars-Rune att köra gödselspridaren i hans trädgård och om hur han satte potatis på traditionellt sydamerikanskt vis enligt norsk tolkning.

Barbro

Årsmötet

Sara Lindås berättar om hur man skiljer nötkreaturen på gårdarna i Australien.

Det var många som kom och lyssnade på Sara och var med på årsmötet i Bråttensby Bygdegård.

Ordförande Sune Johansson tackar Sara för det intressanta föredraget.

Årsmötet började med att Sara Lindås tog oss med på en resa till Queensland i Australien. Vi förflyttades snabbt från Bråttensbys små gårdar till jättegårdar på ca 150 000 ha.

Sara visade bilder från sin vistelse där för ca tio år sedan då hon och en kamrat arbetade på tre olika gårdar som volontärer. Som sådan fick man inte arbeta mer än tre månader på varje ställe, för att inte ta arbetstillfällen från landets egna arbets-sökande.

Sara arbetade mest ute bland djuren på gårdarna men vistelsen i Australien innehöll även hushållsarbete som att laga mat och städa. Bilderna vi fick se visade mest vad jobbet bland djuren innebar. Den största uppgiften var att ridande till häst samla ihop eller sortera djur. När kalvarna skulle skiljas från sina mödrar fick de tränas att följa hästarna i stället. En mindre trevlig uppgift var att hålla de nyfödda kalvarna när de skulle öronmärkas, brännmärkas och kastreras. Många dagar var fyllda med att kontrollera staket och vattentillgången, inte så spännande, men Sara berättade om när de letade efter bortsprungna

hästar och fick leta i sju dagar!

I den kyliga marskvällen värmdes bilderna som Sara visade från det varma och torra Queensland!

Efter fiket tog Sune tag i ordförandeklubban och höll i årsmötet. Det förekom inga avsägelser och det blev omval på samtliga poster.

Styrelsen består av:

Ordförande: Sune Johansson

Kassör: Börje Aronsson

Sekreterare: Tore Aronsson

Övriga styrelsemedlemmar: Eva Bayard, Ingrid Johansson och Christer Håkansson

Revisorer: Dan Johansson och Sven Aronsson.

Ersättare: Birger Yngvesson

Valberedning: Birger Yngvesson och Bo Frändberg

"Vi i Bråttensbys" ekonomi togs upp under årsmötet och förslag på aktiviteter som kan inbringa pengar diskuterades.

Margareta Håkansson

Rävjakt i Eggvena med omnejd

Den 16 februari var det dags för den stora gemensamma rävjakten med samling i Eggvena. Samtidigt skulle Sveriges herrar köra OS-stafett på skidor i Sotji. Natten mot söndagen var det riktigt skitväder med kraftiga regnskurar och hård bläst, men det avskräckte inte jägarna som dök upp vid bygdegården på morgonen. Efter en kort inledning med information om jakten, presenterades hundarna som var sju schillerstövare, för de ca 100 jägarna.

Det dröjde inte länge förrän parkeringen var tom på bilar, bara hundförarna och vägvisarna var kvar. Kl. 8.15 begav sig dessa ut till respektive tilldelat område i det ca 2000 ha stora jaktområdet.

När alla passkyttar var på plats, släpptes hundarna och det dröjde inte länge förrän den första hunden rapporterades ha fått upp. Det visade sig vara hare och hunden togs snabbt av löpan. Det kraftiga regnandet under natten gjorde att nattslagen var svåra att följa, men regnet upphörde och blåsten avtog. Det rapporterades att en hund hade fått upp och att flera väckte på slag. Efter ca 30 minuters drev blev första räven skjuten och snart hördes ytterligare skott i fjärran. När klockan närmade sig ett hade fem rävar blivit skjutna och hundarna började kopplas. De flesta var belåtna, och inte blev det sämre när det i komradion meddelades att Sverige ledde skidstafetten med 20 sekunder och det var bara ett par kilometer kvar!

Vid den efterföljande samlingen i bygdegården hade någon satt upp en svensk flagga på väggen och stämningen var på topp. Då kom en

Första räven är skjuten av Albert Andreasson, Vesene. På bilden syns också Bäckaskallets Baileys och Mikael Jansson, Vinköl.

av jägarna och så att han hade sett en halt räv när han lämnade skogen. Det var inte svårt att få ca 15 jägare att åter igen ge sig ut i skogen på pass. När jägarna var utplacerade så släpptes Orustmarkens Klara där räven hade setts. Det dröjde inte länge innan det var fullt drev och snart small ett skott, men det var bom och drevet fortsatte. Flera skyttar såg räven, drevet buktade fint och efter ca 30 min kunde till slut räven fällas när den var på väg till ett gryt. Därmed var dagens sjätte räv skjuten.

Detta var trettonde gången som gemensamma rävjakten hölls i Eggvena. Det konstaterades att det var en av de bättre, med sex skjutna rävar och dessutom gav insamlingen till Barncancerfonden 3500 kr. Sist men inte minst fick ju Sverige ett OS-guld i stafetten! Hundförarna avtackades för att de ställt upp och fick en säck hundfoder skänkt av Doggy.

Christer i Gäddegården

Tankar efter filmkväll i bygdegården

När 2013 var som mörkast anordnades en filmkväll i Brättensby bygdegård. Tanken var att det är ljust och trivsamt i vår lilla lokal även om det är trist ute. Kan man då minnas med humorns glättande tankeolja börjar vi med lite historia.

Från hästkraft till traktorkraft

Det var en spännande tid när värmen från hästen skulle omvandlas till en torr och skön arbetsplats, där föraren kunde sitta i skjortärmarna i sin hytt mitt i vintern. På hästtiden fick skogs-huggaren vara glad om han kunde lägga sina handskar under däckeln på hästen, för att hålla dem varma, medan han åt sina smörgåsar. Detta, att det skulle finnas en varm hytt på traktorn, var inte med i tankarna från början. En vindruta och ett tak på åket var bra för att inte få snön från snötäckta träd i knät.

Dock var det ingen tävlan mellan häst och traktor om att släpa ut de nedtagna träden ur skogen. Traktorn hade redan slagit ut hästarna i vårbruket. Då hästen och körkarlen hade harvat en dag var de trötta och behövde vila och mat. Att spanna hästen för harven och arbeta ett par timmar till efter kvällsvar-den hade ingen någon tanke på, men att harva ett nattskift nekade ingen välskött traktor till. Traktorförare som tjuasades av kraften i maskinen och gladdes över att få sitta och arbeta hjälpte till att slå ut hästen i jordbruket. Arbetshästarna försvann och karlar med mekaniskt intresse önskade inget högre än att kunna lösa innovationerna även i skogsbruket.

En historisk tillbakablick

Svensken har tydligen varit tekniskt intresserad. Särskilt de som kom i kontakt med järnframställning, hade en närmast religiös inställning till detta. Järnframställning i Sverige började för mer än tvåtusen år sedan och då visste de inte säkert hur de skulle gå till väga. I generation efter generation växte kunskapen och på 1500-hundratalet var Kalmarjärn så efterfrägat att det tillförde smålänningarna och Sverige likvida medel av betydelse. Grunden till framgångarna var naturligtvis smedernas och arbetarnas intresse för sin syssla men också att det fanns träkol att

använda och att Sverige hade skog.

STF:s årsskrift från 1928, nämner att i Dalarna och Värmland stod det inte till att uppbringa yrkesmän som skomakare och klensmeder i början av 1700-talet, enligt vad de gamle berättade. Där fanns inga som kunde laga ett par skor, ej heller fanns klensmeder. Inga orsaker angavs och jag antog att arbetarna var lata och gick barfota om sommaren och åt römmegröt på fet mjölk om vintern. Sedan slog mig tanken att det hade funnits smeder och skomakare både tidigare och senare men inga i början av 1700-talet. På 1300-talet gjordes vackra smidesbeslag till kyrkdörrar och när knallarnas tid kom hade de med sig vackert klensmide från sin hembygd. Alltså kunskapen om hantverket hade funnits både före och efter 1700-hundratalets början. Vad var bekvämligheten?

Orsaken måste ha varit att de som skötte utskrivningar till armen hade sökt upp dessa yrkesmän och värvat dem som särskilt eftertraktade. Det var dessa som fick krigsmakten att röra sig. Utan de reparatio-

ner som smederna gjorde på vagnar och seldon skulle ingen krigsmakt kunna förflytta sig på ett förutsägbart sätt. Varje armé som skulle överraska och slå fienden hade en marschhastighet som var vad den klarade av att hålla och ändå vara stridsberedd. I denna marschhastighet räknades in en dag då avdelningen låg stilla och skötte reparationer och underhåll. Denna dag kunde vara bestämd till exempel till var sjuttonde dag, då var avdelningen åter nyutrustad och i gott skick. Behövde man reparera omkring var femte dag bevisade det att avdelningen var sliten. En hög befälhavare som inte höll sig underrättad om sådana sakernas tillstånd fick dyrköpta segrar eller sorgliga nederlag. Reparationsdagen nämns Rustning i krigsdagboken. Samma sak med skomakare, de var oumbärliga! Med detta vill jag ha sagt att svenskarna i gemen var vana vid den enkla tekniken.

De svenska tekniker som före andra världskriget skulle lära unga män i Abbessinien att umgås med teknik hade det svårare. De ungdomarna visste inget om vänster- och högergångar. De

hade aldrig använt en vattenkran så att de automatiskt visste åt vilket håll kranen skulle öppnas. Trots allt, då intresset hade väckts och denne Sabas ättling slängt sin assegaj blev han en god flygmekaniker eller flygare.

Maskiner i skogen

Dessa filmer visade framåtandan hos den enskilde aktören. En liten filmstump visar t ex en Fergusontraktor utan skyddsbåge, men med någon typ av markberedare påhängd. En förare som i bara skjortärmarna hoppar upp på traktorn och skall bevisa att redskapet fungerar. Det är framåtanda och framtidstro. Längre fram i filmen, visades en senare skapelse av markberedare i ett monsters gestalt som betvingade alla hinder. Det är nog den svenska skogens innehåll av sten som gör att markberedare byggs så kraftiga. Markberedare har fått kritik för att de river upp stora fåror och de stenarna som flyttats och lyfts upp ligger kvar i lång tid och visar människans framfart.

Inte kan det vara i alla tider så som min första minnesbild av skogen.

Den var så här: Min ålder var sex eller sju år. Min bror som var fyra år äldre än jag måste varit med. Vi klättrade upp för en brant väg och kom upp på den avlånga kullens topp. Där gick en mossbeväxt väg med ena hjulspåret upptrampat till en gångstig. Då vi gått ett stycke var vi omgivna av granar, långa och slanka som med tät grenmassa mot toppen bildade ett tak. Mossan på marken bildade ett mjukt täcke som skylde stenar och ojämnheter. Allt framträdde som att det var en självklarhet att så här skulle en skog se ut. Stigen som krökte runt större stenar och hinder visade bara så mycket av nästa vägstump att

intresset för vad som fanns bakom nästa sväng hölls vid liv. Slutligen glesnade skogen och vi kom fram till en brant där den odlade bygden visade sig och skogens egen trollbindande stämning släppte. Gårdarna och vägarna och korna i hagarna ville påstå att så här var verkligheten där livet levdes. Vi skall inte tala om att människorna i skogen kanske har börjat se på sin omgivning som Skogshärligheten. Ja, detta är ett nytt uttryck som jag sett i skrift denna vecka. (Hösten 2013).

Nej, människorna i skogen hade fått motorsågar och de stora träden föll för rivtandade kedjesågar med vikter kring tjugo kilo. Vikten gjorde inte så mycket, hade man kommit fram till trädet som skulle ner, vilade sågen på stubben och motorn nekade inte sen den startats. Att använda en tvåmans handdragen timmersåg var mer komplicerat än att skaffa en begagnad norsk Be-Bo motorsåg. En timmersåg skulle letas fram ur gårdens gömmor, putsas fri från rost och filas. Därefter skulle en man framskaffas som kunde hålla i andra ändan på sågen. Detta var nog den grundläggande svårigheten och kanske hela mekaniseringens orsak. Det fanns lönande arbeten i industrin över hela Sverige och ingen blev över att hålla i andra ändan. Skogsarbete befrämjar annars en god matlust och god nattsömn och ger somliga arbetare en kick då de ser att de kan prestera lite mer idag än igår.

Skogsarbetaren

Att prestera lite mer var betecknande för en tid kring 60-70-talet. Motorsågarna var utvecklade i både styrka och lätthet. Manskapsvagnar fanns där det serverades både värme och torra kläder samt varm mat i värmeskåp. Några arbetare i laget tyckte att förtjänsten blev olika för gubbarna. Någon ville inte arbeta under allt för stritt regn, då gick han in och satte sig i värmen. Andra kanske ansåg att det fanns ett tak för arbetsuttaget. De skulle inte behöva slita ut kroppen mer än till en viss gräns. Allt detta togs upp i förhandling med arbetsgivaren och ett förslag lades fram om en viss grundlön. Utbetalades grundlön skulle inte ackordet kunna bli detsamma. Då visade det sig att de som tjä-

nat bäst med ackordssystemet inte ville byta. Det var de, ensamvargarna, som gärna gick ut i dåligt väder. Då de fått upp värmen fick det regna bäst ville, de arbetade och tjänade mer pengar och ansåg det vara ointressant att sitta inne och spela kort då det fanns ogjort arbete ute. Av dessa arbetare fanns det få som lade pengar i en hög för sig, för att de skulle växa i rätt placering. De såg inte pengar som om de hade ett avkastningsvärde utöver penningvärdet och en normal ränta.

Det var nog med dessa som med bonden och hans familj uppe i Norrlands stora skogar. Familjen hade sina pengar förvarade på en spikregel ovanför ett fönster. Hade någon i familjen fått in några pengar, då hamnade de där. Skulle en knalle eller annan sällsynhet komma, då togs pengar där. Sålde bonden sin skog då hamnade pengarna där. Bonden och hans söner fortsatte att arbeta åt bolaget och tjänade som vanligt, men tiderna blev bättre och det blev fler tillfällen att använda pengar. Då kunde spikregeln börja synas under pengarna. Detta kanske även hörde till tidens gång och vad hjälpte det att ondgöra sig över sådant.

Vi kan nog konstatera att det finns människor med större arbetskapacitet än många andra. Den personen som barkade granslanor på filmen, hade nog fått filmteknisk hjälp för att kunna arbeta så fort. Dessutom fanns det flera personer på filmen som hanterade nybarkade stockar som tändsticksvirke. Var de så starka eller var det fixat på något sätt?

Det skall i sanningens namn erkännas att det fanns skogsarbetare på 40- och 50-talet som fick transport till avverkningsplatsen, även om den låg miltals från hemmet. Efter arbetstidens slut sprang de hem. Detta för att de skulle få upp snabbheten i steget och kunna slå Gunder Hägg. En sådan var Vårgårda Älgen bland andra.

Lokala innovationer

För att återgå till filmen som visade Paul Johansson Smides gripsåg, var sågsvärdsskyddet original, men det hela var monterat på en helt annan, och det var en kraftigare grip. Skyddet var också tänkt att stå emot stötar och belastning och var rymligt för svärdet och kedjan. Förslaget att göra en kedjesåg som var ett med gripen kom från Lars Waldemarsson som var en stor skogskörare från Tarsled. Han körde för Domänverket och hade nog sett att det gick att använda en så-

dan konstruktion. Jag hade sett Tomas Blomdahls Loggma och den kvistade från toppen och lämnade en fälld, välvuxen gran, grenfri i hela sin längd. Kruxet var att aptera de långa träden sam-

tidigt som stockarna skulle lastas. Det var inte lätt att ha en apterare med måttband springande på stockhögen. Skoterföraren hade säkert kunnat ta bra längder på frihand. Utvecklingen gick framåt likväl och gripsågen stannade i skogen och den nye skogshuggaren med den lätta och ettriga motorsågen förlorade i betydelse.

Något som inte har förlorat i betydelse är människors intresse för vad som har varit. Dels det gamla, att förstå hur utvecklingen har gått framåt och att minnas hur spännande det var att få något utvecklingssteg att stämma med övriga steg. Detta sporrade att se framemot nya resultat av intressanta tankar.

Paul

Mot Morokulien och Sunne

Pauls reseberättelse från 1998, del 1

Den 11/6 -98 kl halv tre började jag en resa mot Värmland och Mc- marknad och Centerriksstämman. Om man är ensam på resan gör man som det faller sig och jag kom inte längre än till Grästorps golfbana innan jag tog rast. Där fanns det i skogen en bra rastplats och jag satte mig bak i bilen och smakade på Gerdas skorpor som jag köpt i Nossebro. Nu, är Gerdas skorpor det bästa som finns! De är ganska hårt torkade, nästan lite bruna ibland och de består av olika sorters vetebröd. Kanske ett halvt wienerbröd som är renskuret från den som bet i det på fiket. Alla vetevarnas ändrar är torkade och antingen de är sockrade eller utan socker smakar de smaskens. Sen somnade jag av ren avkoppling och känsla av frihet och ro.

Då jag vaknade märkte jag att det svärmade äldre damer och herrar runt min bil. Tydligt hade det stannat en turistbuss och vräkt av sina passagerare för att bjuda dem kaffe vid de olika borden som fanns vid rastplatsen. Det är roligt att se på folk, hur glada de verkar vara och skratrar och pladdrar med varandra och dricker kaffe utan att ha några bekymmer.

För min del åkte jag vidare över Älvbron - den stora och höga vid SAAB - och kom till Mellerud. Troligen var jag både utvilad och ansåg att jag startat sent på dagen och ville komma ett stycke på väg. Här köpte jag bensin och "Start" som är min livrätt då jag är ute. Jag kan alltid äta Start och filmjolk då jag är hungrig. Sedan vidare mot Åmål och där tänkte jag hitta till Gunnar Paulssons bostad men det gick inte. Jag frågade i en kiosk men flickan där visste inget om dem, men jag fick låna en telefon och katalog och hittade telefonnumret och ringde och träffade Bettan. Hon sa att Gunnar var i deras fritidshus vid sjön och att hon skulle åka bort tidigt nästa morgon, men jag kunde åka direkt till Gunnar. Hon beskrev vägen. Det var bara att tacka för telefonlånet i kiosken. Flickan där sa att det kostade inget, hon berättade att hon var född ett par mil utanför Åmål, men att hon nu bodde och arbetade i tätorten. Tydligt är det så att det finns fler arbetstillfällen i tätorter än på rena landsbygden.

Jag vände kosan söderut under två mil och hittade rätt liten avtagsväg och rätt stuga och rätt Gunnar med ett barnbarn som inte var försagd på något sätt. Stugan låg faktiskt vackert med sjön västerut och vid motsatta stranden gick boskap och betade eller bara stod och idisslade i kvällens frid. Det är så det skall vara. Djuren ska finnas där, men man skall inte ha besvären med dem. Blir de hungriga och det inte finns bete då tuggar de bara om maten en gång till. Det är ju behändigt!

Gunnar skulle vara här över helgen tillsammans med sitt barnbarn Tor. Han var fin på att spela boule och påhejad av sin farfar vann han turneringen som vi hade på kvällen. Sedan åt vi och då Tor gått till sängs och nattsagan var avklarad, samtalade vi om livet och den kommande kusinträffen och Gunnar berättade om resor i Östtyskland och i Jugoslavien och om firman i Åmål. Gunnar var inte barskrapad efter ett livs arbete förstod jag. Han ansåg att det nog skulle

gå att leva på företaget även i fortsättningen för sonen Johan. Johan ville dock köra med självfinansiering, hellre än att låna pengar för utvecklingen.

Det talades vid den här tiden om arbetstidsförkortning med bibehållen lön. Gunnar ansåg att det var det bästa att börja med 6 timmars arbetsdag och samma dagsinkomst för arbetaren blott det fick bli skiftgång i tvåskift. Då kunde maskinerna utnyttjas bättre och det uppvägde den dyrare timlönen samtidigt som arbetet blev effektivare än det vanligtvis blir de sista timmarna under en 8 timmars dag. Allt detta glömde vi, medan vi såg ut över sjön. Där gick solen ned och lämnade en ljus aftonhimmel med belysta slöjmoln och den förtätade stämning som en nordisk högsommarnatts lugna klarhet lämnar, då den är som bäst.

II

Den 12/6 gick in efter en god natts sömn i min bil. Jag gick ned till sjöstranden och tvättade mej. Det kändes liksom friare än att stå vid ett tvättställ. Därefter mat hos min kära kusin och sedan uppbrott och resa mot Karlstad. Där skulle finnas ett alldeles nytt museum! Visst var det fint, men kanske var jag stressad för jag skulle till MC- marknaden. Jag fann museet "mängnigt" och fastnade bara för en liten monter vid ingången som gjorde reklam för ett betydligt enklare museum inne i Värmland någonstans. Det är nog så att mindre anläggningar som finns på sin ursprungliga plats är lätt att förstå och ta till sig. Olika epoker och deras alster som samlas på ett ställe skall man förstå och ta till sig på ett annat sätt. Jag såg på museets materjudande, men det var ej lockande. Det kändes lika bra att tänka på en smörgås. Jag köpte en glass och satte mej utanför i solen och mädde bra. Sedan gick jag en liten runda i stan och kom till en tavelutställning och såg på tavlorna där. Dock var det inga som stämde med mina känslor. Jag talade om för damen som förestod utställningen vilken tavla jag tyckte var bäst och hon skulle tala om sin smak och det var olika tavlor. Frågan kommer, varför hänger tavlor på väggarna som man aldrig tittar och tänker på. Är det så att det är bättre att sälja av all väggbeklädnad då och då och köpa allt nytt?

Efter alla dessa tankar for jag mot Norgegränsen och stannade vid en liten sjö någonstans. Där kokade jag potatis och stekte falukorv och satte mej att äta vid ett bord på en parkeringsplats. Vinden fläktade från sjön. Det stannade utlänningar som gick ned till stranden för att fiska men lyckan stod fisken bi. De som tänkt rensa fisk, kunde gå i gräset och plaska i vattnet och känna sig fria. En finländare och hans fru gick förbi och vi pratade lite om vad som fanns att fara till och besöka. Jag nämnde om marknaden nästa dag och han sade att han bara läste om i tidningen om vad som varit, men sällan om vad som skulle bli. Han sa att han kände till Herrljunga för där hade han hämtat sin blivande fru då hon kom från Finland för "evigheter sedan".

Efter detta åkte jag ett stycke men blev sömnig och for in på en skogsväg och somnade. Då jag efteråt skulle sätta fart på blodet genom en promenad i skogen låg där en orm i solgasset i en stor oval ring. Den var ganska jämngrå med kanske aningen av sicksack ränder på ryggen. Då jag betraktade honom och gjorde någon rörelse försvann han ned i ett hål genom att liksom bara rinna. Det syntes ingen ringlande rörelse utan ormen bara smalnade för att till sist bli en smal stjärt som försvann i hålet. Åkte sedan vidare i fint sommarväder. Stannade i Åmotsfors och köpte väffelmjöl för lite gott skulle jag ha att se fram emot.

Därefter kom jag fram till Morokulien och marknaden. Då jag kom i min stora Transit med låda på taket och frågade var jag skulle kunna parkera, antog de att jag var en knalle. De ville ha beställningsnummer och bokad plats annars var det fullt, sa dom. Då jag förklarat att jag var kund och ute i god tid, var det en dam som tyckte att jag kunde åka in bland tallarna på norska sidan. Där var god plats sa hon. Jag for in bland träden och parkerade på gott avstånd från de uppsatta stånden tyckte jag. Sen kokade jag kaffe och satte upp bord och stol och beskådade alla stånden och människorna och slappnade av. Efter detta gav jag mej ut i vimlet för klockan var kring sju och det var kvällen före och kommersen i full gång. Först tänkte jag köpa en Allers från 20-talet för trettio kronor, men det var för dyrt tyckte den försiktige i mig. Längre bort stod

en tjugoårig yngling med en massa böcker och tidningar, nya och gamla. En Julstämning från 30-talet med fina planscher ville han ha 200:- kr för att skiljas från. Efter en stund sjönk priset till 100 för att sedan bli 75 och då jag betalade fick han 70:-. Klockan var då halv elva. Senare under kvällen kom han över till min bil och jag bjöd på kaffe och lite dricka och vi pratade en stund. Han var från Åmål och han tyckte det var kul liv att sälja på marknader. Då vi satt där kom en annan knalle och satte sig hos oss och deltog i samtalet. Han var nog i min ålder men från Väse och kände Folke Ek i Hudene. Denne Väsebo stannade i två timmar och berättade. Ville man skriva romaner finns det obegränsade uppslag på en marknad.

Historien började med att han hade en morbror som samlade på allting. Då han dog tyckte min kaffegäst och hans kusin att de skulle försöka att sälja en del av överskottet. Detta, efter att de hade kört bort mängder till skroten. De var således på marknaden med ett lastbilslass med prylar och hade nog sålt en del redan men i morgon skulle det bli bättre. Sedan följde: Han själv hade haft hjärtinfarkt. Kusinen var så tjock att han inte orkade gå utan kryckor, hans släktingar hade haft cancer och dött. En annan ung flicka i hans bekantskapskrets hade blivit sparkad av en häst. Hon hade fångats helt och fullt av samarbetet med de vackra djuren. Dock blev hon så illa skadad av denna häst, att hon inte kunde ägna sig åt det hon funnit mest spännande av idrotter. Det var även så att i den trakt han var ifrån fanns alltid ädla hästar med i intresset för människorna från vaggan till graven. En 14 års flicka i släkten hade blivit påkörd av en bil så att hon dog och hans egen dotter delade ut tidningar! Tänkte han möjligen på att dottern kunde bli påkörd i arbetet?

Att lyssna på sådant och förstå att detta är denna människas liv och erfarenhet. Detta är eggande för fantasin. Det kommer fram bitoner av snusk och storhet, av sorg som sitter i och om människor som är likgiltiga för andra. Allt detta i en dunkel släkthistoria som får fantasins vingar och bilder för mej.

Under rundan tidigare på kvällen förstod jag att det var många som roade sig efter bästa för-måga. Där var tre, en äldre man och ett yngre par. De kom i en buss och hade fått en bra plats. De satte upp stommen till bord och tak men tog inte fram något att saluföra på borden. Kaffe hade de kokat och satt och drack detta utanför bussen under det de skämtade med besökarna. Det var nog inte bara kaffe de drack och stämningen var hög. Den äldre hade stormhatt, lite bucklig men med blommor på. Han var klädd i en kortärmad skjorta men hade en kraftig väst och livrem med stor mässingssölja. Hon var omkring de tretti, rödhårig i långt hårsvall, kraftig, men såg inte tråkig ut. Hon hade inte några framtänder i överkäken och eftersom överläppen tillät övre gommen att synas märktes det ganska tydligt. Den unge mannen såg mera allmän ut men såg kanske allvarligt på livet för ögonen hade en dimhöjld blick, dock var han ute och såg sig om bland knallarna. Dessa tre höll fart så länge jag gick där på kvällen. De tog nog ut sig ganska hårt för bussen var stängd och borden tomma även dagen efter så länge jag var kvar.

III

Den 13/6.

Vaknade kl fem för att någon lastade av grejor alldeles invid min Transit. Jag hade sovit sedan halv två, det blev 3,5 timme. Det var för lite, jag somnade om och vaknade halv åtta, då jag gick upp och flyttade bilen ett stycke in i skogen. Ja, det stod bilar av olika slag överallt i skogen och flera kom hela tiden. Skogen var en slät sandmark med höga och glesa furor. Det knallarna hade på denna del av marknaden, var mest gamla bildelar som dom lade ut på presenningar på mar-ken. Själv gjorde jag frukost och kaffe och åt och drack och började morna till mej och kände mej mogen för en runda bland alla stånd. Här fanns allt, från att en medelålders man satt och sjöng i en rullstol som reklam för egna bandinspelningar, till att någon startade en gammal motorcykel för att få spekulanter på den. Där såldes bröd och kaffe, plastsaker, fiskeredskap i mängd, tavlor, krams och kläder. Bildelar, lastbilar, begagnade husvagnar, böcker och mc-delar. Här köpte

jag mc-delar för åtta hundra kronor. Jag fann även min vän från igår, han med hjärtinfarkten, han som hade en kusin med stor kroppshydda. Denne hade saknat kompisen i går kväll med tanke på hjärtat men nu hade de redan sålt bilskärmar för 400 kronor så humöret var uppåt. Min

Den här bilden är på Pauls egen gamla Saab från 60-talet och den är Lars-Runes tagen förra året. Paul tog inga bilder på resan.

vän som sålde tidningar var betydligt lugnare nu, och sade att man måste ju fira för det var marknad. En fin Taubebok med text och noter köpte jag av honom för åttio kr. En gammal SAAB startade och smällde och blåste äkta tvåtaktsrök från ljuddämparen och det kanske fick bli min avskedshälsning till marknaden. SAAB V4 utan tvåtaktsrök var nog den bil som fanns inom möjlighe-ternas gräns då det begav sig. Det var en längtan med hopp och möjlighet, senare blev det större möjligheter utan att offra på samma sätt.

Jag gick nu över vägen på gångbron som ledde till det svensk-norska hus som fanns där. Det var ett sammanbyggt hus med Riksgränsen mitt i huset som ett vitt streck på golvet och svensk turistreklam på östsidan och norsk reklam på andra sidan. Stora fönster mot norr och söder. Norrut syns brödramonumentet med sina två torn som är sammanbyggda högre upp och som byggdes 1914 till minnet av det sista kriget mellan brödrafolken hundra år tidigare. 1959 var Hyland här och drev Morokulien. Namnet syftar på denna plats och det tror jag inte att många vet. På parkeringsplatserna på denna sida av vägen såldes även bilar och motorcyklar för tio- till tjugotusen kronor. Jag har också noterat att killen och tjejen som ville sälja en Transit här såg alldeles normala ut! Detta vill nog bara säga att marknadsknallar har något visst över sig utan att vara så mycket annorlunda än vi andra.

Efter alla dessa upplevelser åkte jag mot Arvika och blev sömnig. Jag nämner att jag blir sömnig då och då. Det beror på att jag har ett undantagslöst avtal med mig själv: "Blir du sömnig, stanna om det så är bara på en busshållplats vid vägen, och sov. Efter sömnen stekte jag potatis och falukorv och tvättade mig, men av detta har jag inga minnen, inga bilder kan jag locka fram. (Då jag renskrev mina anteckningar en kort tid efter hemkomsten var minnesbilder och stämningar klara, men detta kom jag inte ihåg fastän jag noterat det). Däremot kommer jag ihåg att jag var framme på Frykdalshöjden och såg på utsikten och köpte kaffe. Sedan var jag snart i Sunne för att delta i Centerstämman. Där fick jag veta att den högtidiga Öppningen skulle bli i Ishallen kl sex. Ett besök på Rottneros passade i tiden tyckte jag och för femtio eller sextio kronor kom jag in och kunde se många nakna statyer. Trädgården verkade ödslig, om man inte var i ett stort sällskap. En avdelning med två rader granar doftade gott och i granalléns slut sågs en kvinna i huckle. Segergudinnan Nike fanns här i parken i en ganska stor staty, hon har ju kläder på sig men inget huvud. Segern är kanske alltid huvudlös eftersom de flesta segrar initierar nya krig och en segrare är nog sällan ädelmodig på riktigt. Huvudet kan ju vara avslaget av olyckshändelse någon gång under årtusendena fast ingen förstått det. Ingen av dem jag talade med hade egentligen tänkt på det. Slottet eller huvudbyggnaden såg ut som ett fängelse där det låg längst upp. Där skulle egentligen festklädda ungdomar ha svärmat och musik skulle strömmat ut från

öppna fönster. Finsk-ryska vinterkriget tömde ut all glädje för föräldrarna till godset. Deras unge arvinge gick ut i detta som frivillig och hans liv avkrävdes utan att behöva redovisa rätt eller fel.

Jag for till Ishallen i Sunne och där var människorna, musiken och stämningen. En ståplats, där det gick att sitta fick jag och det var bara att lyssna till kulturella yttringar av en kör som sjöng ovanliga sånger. Sedan kom landshövdingen som talade om hur bra Värmland var och att regeringssamarbetet gick bra förra gången de borgerliga samarbetade. Olof Johansson kom där- efter upp och välkomnade en massa namn. Det satt en obekant dam på bänken bredvid mig. Hon frågade mig efter en stund var jag var från och sen sa hon "Då kanske Olle ska hälsa dej välkom- men också". Av det förstod jag vad de flesta kände, det var tjatigt. En Norsk kvinnlig C-ledare svarstalade och lyckönskade. I varje fall sade hon något vackert och sedan var nog välkomst akten över. På kvällen återstod dansen på Kolsnäsudden och jag var där från början och dansade för att hålla uppe värmen för kvällen var klar och kylig. De få som var där från början hade nog folkdansbakgrund och dansade för njutnings skull. De hade sina kavaljerer som jag fick slå ur brädet genom att bjuda upp tidigt. Inte var jag heller van vid deras musik så jag fick snart upp värmen. Då sedan alla centerpartisterna kom blev det så småningom mera folk på banan. Jag träffade inte någon i dansen, där det stämde så där bra att det bara flöt fram. De flesta C-damerna dansade kanske under året bara på årsstämman, eller också var jag trött.

Ganska tidigt gick jag till parkeringen och skrev ned dagens notering. Om jag skulle vänta till nästa morgon med att skriva skulle jag förlora mycket av den omedelbara känslan av upplevelse. Hela tiden som jag skrev hördes dunka, dunka. Inte från dansen utan från spelhallarna, där banditerna eller något liknande stod. (Här inbillar jag mig nu, 2014, att jag kunde ha tagit andra beslut 1998. Jag skulle ha startat bilen och åkt utom hörhåll för Kolsnäsuddens dunka, dunka och stim i övrigt. Detta gjorde jag inte).

Då jag lagt mig, riktigt jag kände hur spelhallen vibrerade av dunka och hur ljudvågorna sökte sig till min bil och satte den i dunka-svängning. Vid ett-tiden och även tidigare, kom folk till parkeringsplatsen och pratade och skrattade då de skulle åka hem och även det hördes. En parkeringsplats långt upp i skogen vid någon enslig skogssjö är underbar jämfört med detta. På morgonen vaknade jag och kände mig utpumpad. En stunds sömn ytterligare förbättrade inte läget, sedan kom solen och gjorde det hett i bilen. Återstod bara att gå upp och göra i ordning mat. Då stannade en 53-årig Sunnebo och började prata. Han åkte minicykel och vaknade alltid tidigt då sommaren var ljus och vacker. Han tog då cykeln och for en runda, berättade han. Han prisade vädret och stillheten och trivdes. Hans farfar var bondeförbundare men sonen blev (s) och det grumsade och skällde alltid farfadern om. Dessutom ville inte sonen bli jordbrukare och gården fick gå ur släkten. Jag ville bjuda min sagesman på kaffe men han hade bara druckit 100 koppar i hela sitt liv och då måste han skölja munnen efteråt med vatten. En renlevnadsman förstod jag. Han berättade att en av Erik Berglunds pojkar hade gårdsbutik och sålde billigt och det var inte bra på något sätt. C var dåligt som inte hade fått båten Freja till Sunne för att köra passagerare under årsstämman. Politiken som C hade var inte bra heller, men hur var svårt att säga. Han ansåg också att Olle Johansson var från Stockholm och Daléus var 08 han också.

Vad drar man för slutsats av dessa klagomål från en stackars Sunnebo vars pappa hade brutit sig ut från Bondeförbundets stolta lantbrukarställning? En Sunnebo som inte fick arva egen gård och kanske en traktoriserad rationalisering av arbetet. Eller förstod denne Sunnebo att fadern lämnade det gammalmodiga, trögkörda bondeslitet som inga flickor ville dela? Han fick istället gå med bland ungdomen som skrattade och väntade på kulturens och industrins och samhäl- lenas framgång. Städer där maten kunde köpas till billiga priser och semesterresor och ledighet lockade. Förstod sonen att pappan hade tagit beslutet att sälja gården och sonen lugnt kunde ta sin lilla cykel och njuta av livets vackraste dagar? Han kunde vara stolt över att han inte drack kaffe och att många andra var knäppa 08:or.

Paul

Årets tipspromenader

- 24/4 Fåglavik, start vid Mimersborg
- 1/5 Skölvene, start vid bygdegården
- 8/5 Remmene, start vid kyrkan
- 15/5 Bråttensby, start vid bygdegården
- 22/5 Eggvena, start vid bygdegården
- 29/5 Fölene, start vid bygdegården

Starttid: 18.30 – 19.30

Startavgift inklusive fika: 50,- för vuxna, 10,- för barn

De som går tipspromenaden vid minst fyra tillfällen deltar i utlottning av presentkort på ICA.

Allt I Bygg AB
Utför nybyggen
och reparationer
070-5661142

Ett stort och hjärtligt tack till de Bråttensbybor som hjälpte mig med sponsring av Setzi sadeln! (Här ligger den på Gozch.) / Linda Johansson

"Helkväll" på Guntorp 4

Fredagen den 2 maj kl 18.45

- Kosläpp
- Hamburgare från Skövde slakteri
- Provsmakning av ost från Arla
- Kaffe o kaka

Underhållning av Trubaduren Joakim Blomberg

Därefter kan vi umgås o prata så länge vi orkar....

Allt till en kostnad på 100 kr/ person, där överskottet oavkortat går till bygdegårdsföreningens skrala kassa!

Välkomna hälsar fam. Hermansson

Studieförbundet Vuxenskolan o Bygdegårdsföreningen